

yksilökeskeisen
suunnittelun
työvälineitä

Tämä kirjanen yksilökeskeisen ajattelun työvälineistä tarjoaa lukijalle tilaisuuden tukea ihmisiä tavoilla, joilla on heille todellista merkitystä. Opas tarjoaa käytännöllisiä keinoja tiedonhankintaan ja aidosti uudenlaisten toimintatapojen kehittämiseen.

978-1-906514-79-2
alkuteos julkaistu 2012

Oppaan on koonnut Helen Sanderson Helen Sanderson Associatesista ja Gill Goodwin Paradigmista.

Käännös: Leena Rautjärvi,
Petteri Kukkanieniemi ja Kirsi
Konola

Osa tiedoista on peräisin teoksesta Essential Lifestyle Planning for Everyone (Smull & Sanderson, 2005)

The Learning Community
for person centered practices

www.learningcommunity.us

Sisällysluettelo

tärkeää minulle vai tärkeää minun kannalta.....	4
donitsimalli.....	6
soveltuva tuki	8
ihmissuhdekehä	10
kommunikaatiotaulukot.....	12
oppimispäiväkirja	14
toimivien asioiden erottaminen ei-toimivista	16
4+1 kysymystä	18
kansalaisuuden tukeminen.....	20
päätöksentekosopimus	22
läsnäolosta osallisuuteen	24
unelmat	26
seurantatapaamiset.....	28
tukiryhmä.....	30
positiiviset ja tuotteliaat kokoukset	32

mitä työkalulla tehdään

Erotellaan, millaiset asiat ovat tärkeitä hyvän elämän saavuttamiseksi henkilölle itselleen (mikä tekee onnelliseksi ja tyytyväiseksi) ja millaiset asiat taas ovat tärkeitä henkilön kannalta (hyvinvointi ja turvallisuus, arvostetuksi tuleminen).

kuinka työkalu auttaa

Tarjoamalla tavan miettiä tilanne läpi ennen kuin päätetään, mitä seuraavaksi tehdään.

Arjen työkaluna.

Osana arviointeja.

Yksilön, perheen tai työtiimin suunnitelmien lähtökohtana.

nopea katsaus

tärkeää minulle

tärkeää minun kannalta

selvitettäviä asioita

mitä työkalulla tehdään

Työntekijöiden on helpompi tunnistaa erityiset velvollisuudet:

- ydinvelvollisuudet.
- luovuuden ja arviointikyvyn käyttö.
- meille kuulumattomat velvollisuudet.

kuinka työkalu auttaa

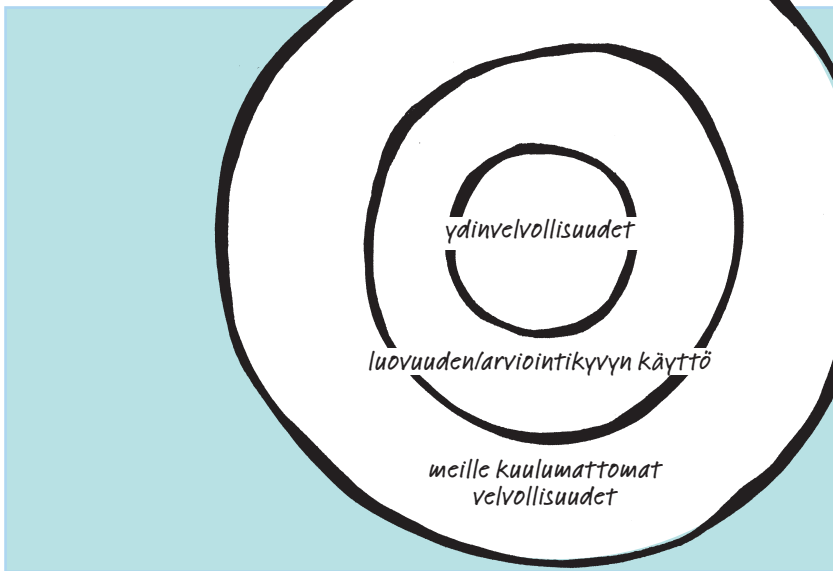
Auttaa tunnistamaan tilaisuudet, joissa luovuutta voi käyttää rohkeasti.

Selkiyttää yksilöitä ja perheitä tukevien ammattilaisten ja toimijoiden rooleja.

Voi tuottaa tietoa perheiden tukisuunnitelmiin. Selkiyttää työntekijöiden rooleja ja odotuksia.

Selkiyttää työntekijöiden rooleja ja odotuksia.

nopea katsaus

mitä työkalulla tehdään

Selvitetään, millaiset luonteenpiirteet sopivat henkilön ja työntekijöiden välillä parhaiten yhteen.

kuinka työkalu auttaa

Auttaa henkilöitä miettimään, millaista virallista tukea he haluavat ja tarvitsevat.

Työntekijöiden rekrytoinnissa.

Tuottaa tietoa henkilön persoonallisuudesta.

nopea katsaus

Toivottu ja tarvittu tuki	Tarvittavat taidot	Tarvittavat luonteenpiirteet	Yhteiset kiinnostuksen kohteet

mitä työkalulla
tehdään

Tunnistetaan henkilöille tai
perheille tärkeät ihmiset.

kuinka työkalu
auttaa

Osoittaa henkilöille tärkeät henkilöt.

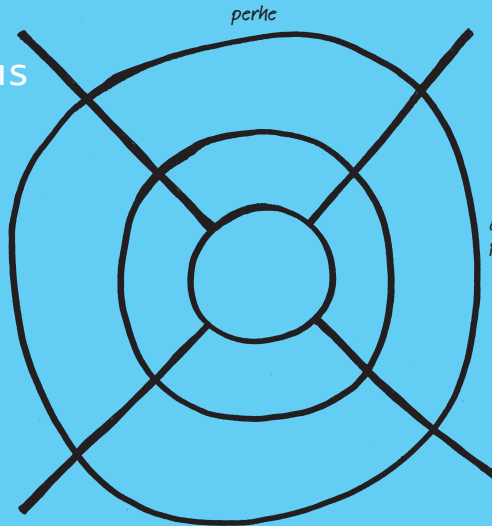
Auttaa havaitsemaan ihmissuhteisiin
liittyviä tärkeitä asioita.

Auttaa tunnistamaan ihmiset, joiden
kanssa keskustella suunnitelmia
laadittaessa.

Osoittaa ihmissuhteet, joita voidaan
vahvistaa tai tukea.

nopea katsaus

työpäiväaikainen
toiminta/koulu

ohjaajat/virallinen tuki/
palkatut tukihenkilöt

ystävät ja muut ihmissuhteet

mitä työkalulla tehdään

Tuotetaan nopea yleiskuva henkilön tavasta kommunikoida.

Mahdollistetaan tapa kerätä suuri määrä tietoa henkilön vuorovaikutuksen tukemiseksi.

kuinka työkalu auttaa

Auttaa meitä ottamaan huomioon henkilön tavan kommunikoida.

Auttaa erityisesti eleiden ja muiden ei-kielellisten ilmaisukeinojen tulkitsemisessä.

nopea katsaus

<i>haluamme viestiä...</i>	<i>tehdäksemme tämän</i>	<i>tämän mahdollistamiseksi</i>

<i>kun... (asia/tilanne)</i>	<i>tapahtuu näin</i>	<i>me uskomme sen tarkoittavan</i>	<i>ja toimimme näin</i>

mitä työkalulla tehdään

Ohjataan ihmisiä havainnoimaan tapahtuvaa oppimista. Työkalu tarjoaa mallin, joka taltioi oppimisen tapoja tiettyjen toimintojen ja kokemusten puitteissa.

Oppimispäiväkirja tarjoaa keinon tallentaa tietoa siitä, millaisten asioiden tulee säilyä ennallaan ja mitä pitää tehdä paremmin henkilöiden tukemiseksi.

kuinka työkalu auttaa

Tarjoaa dokumentointikeinon (kiinnittäen huomiota siihen, mikä toimi hyvin ja mikä huonosti) mistä tahansa tapahtumasta tai toiminnosta.

Kertoo, mikä on tärkeää sekä yksilöille, perheille ja työntekijöille itselleen että heidän kannaltaan.

Voi korvata perinteiset dokumentointijärjestelmät ja auttaa meitä keskittymään paremmin henkilöä koskevaan ensisijaiseen tietoon.

Voidaan käyttää sekä keskityttäessä henkilön elämään että tiettyihin elämänalueisiin, esim. terveydentilaan tai siihen, kuinka hän haluaa viettää aikaansa.

nopea katsaus

päivämäärä	mitä henkilö teki? (mitä, missä, millon, kuinka pitkään?)	Keitä oli paikalla? (henkilöä tukeneiden henkilöiden nimet, ystävät ja muut)	Mitä opit hyvin sujuneista asioista? Mistä asiasta henkilö piti? Minkä tulee säilyä ennallaan?	Mitä opit asioista, jotka eivät sujuneet hyvin? Mistä asiasta henkilö ei pitänyt? Minkä tulee muuttua?

mitä työkalulla tehdään

Analysoidaan asia/tilanne useammasta näkökulmasta.

Tuotetaan kuva nykytilanteesta.

kuinka työkalu auttaa

Selventää mitkä asiat toimivat hyvin ja mitä tulee muuttaa.

Auttaa havainnoimaan esimerkiksi
kuinka:

- yksilön elämän eri osa-alueet sujuvat
- tukea tarjoavat henkilöt suoriutuvat tehtävästään
- miten eri asiat ja tekemiset vaikuttavat

Auttaa mahdollisten erimielisyyksien sovittelussa.

mikä
toimii

mikä ei
toimii

nopea katsaus

henkilön näkökulma

---

perheen näkökulma

---

työntekijöiden näkökulma

---

mitä työkalulla tehdään

Auttaa henkilöitä pohtimaan mitä he oppivat toiminnastaan.

Löydetään keinoja ja mahdollisuuksia asettaa uusia tavoitteita.

kuinka työkalu auttaa

Tapa, jolla jokainen voi:

- tulla kuulluksi
- kuvailla oppimiaan asioita.

Hyödyllinen:

- arviointitapaamisissa
- ohjauksessa
- tiimikokouksissa
- yksilöllisessä työssä perheiden kanssa

Toiminnan arvioinnissa ja uusien toimintatapojen suunnittelussa.

nopea katsaus

1

Mitä olemme yrittäneet?

2

Mitä olemme oppineet?

3

Mihin olemme tyytyväisiä?

4

Mistä olemme huolestuneita?

5

Tämänhetkisten tietojen
perusteella, mitä teemme
seuraavaksi?

mitä työkalulla tehdään

Keskitytään kansalaisuuden tukemiseen.

kuinka työkalu auttaa

Tunnistaa, mitkä asiat estävät tai haittaavat henkilön kansalaisuuden toteutumista.

Tunnistaa, mitkä asiat edesauttavat tai tukevat henkilön kansalaisuuden toteutumista.

nopea katsaus

<i>estää (-)</i>		<i>edistää (+)</i>
	<i>itseään määräämisoikeus</i>	
	<i>elämänsuunnittelu</i>	
	<i>toimeentulo</i>	
	<i>asuminen</i>	
	<i>tuki</i>	
	<i>yhteisön jäsenyys</i>	

mitä työkalulla tehdään

Pohditaan päätöksenteon merkitystä, tuetun päätöksenteon tärkeyttä ja lisätään henkilön päätäntävaltaa omassa elämässä.

kuinka työkalu auttaa

Auttaa ajattelemaan, kuinka paljon valtaa ja vapautta henkilöillä on omassa elämässään.

Auttaa selventämään päätösten tekotapaa.

Antaa henkilöille enemmän vaihtoehtoja ja hallintaa omaan elämäänsä.

nopea katsaus

Tärkeät päätökset elämässäni	Kuinka itse vaikutan päätökseen	Kuinka voit tukea minua päätöksen teossa	Kuka tekee lopullisen päätöksen

mitä työkalulla tehdään

Opitaan ajattelemaan erilaisia tilanteita ja näkemään ne mahdollisuuksina osallistua.

kuinka työkalu auttaa

Auttaa miettimään yhdessä henkilöiden kanssa heidän jokapäiväisiä toimiaan ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia osallistumiseen, uusien ihmisten tapaamiseen, yhteyksien luomiseen ja oman panoksen antamiseen.

Auttaa henkilöitä tarkastelemaan nykyhetkeä, pohtimaan mahdollisuuksia ja suunnittelemaan tulevaa.

tilanne	passiivinen läsnäolo	aktiivinen läsnäolo	aktiivinen osallistuminen	mahdollisuus luoda yhteyksiä	mahdollisuus oman panoksen antamiseen

nopea katsaus

mitä työkalulla tehdään

Auttaa ihmisiä pohtimaan
tulevaisuuden unelmiaan ja
kuinka niitä voi alkaa tavoitella.

kuinka työkalu auttaa

Opitaan mikä on henkilölle
tärkeää tulevaisuudessa.

Auttaa näkemään, mitä
askeleita on otettava unelman
saavuttamiseksi.

nopea katsaus

mitä työkalulla tehdään

Luodaan yksilökeskeinen tapa kohdata, arvioida edistystä ja sopia toimenpiteistä. Tilaisuuksiin voidaan valita oma teemansa: toimivien käytäntöjen erottaminen ei-toimivista, yksilölle tärkeiden ja yksilön kannalta tärkeiden asioiden arviointi sekä kansalaisuuden toteutumisen arviointi.

kuinka työkalu auttaa

Korvaa perinteisiä seurannan tapoja.

Tuottaa yksilökeskeistä tietoa.

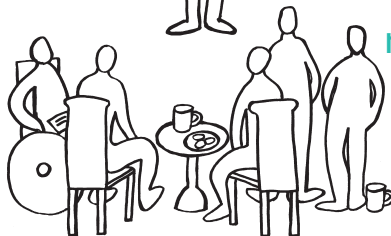
Tuottaa yhteisiä toimintamalleja, jotka perustuvat toimiviksi havaittuihin käytäntöihin.

toimii?	ei toimi?
henkilön näkökulma	
perhe	
ohjaajat	
muut	

	lopputulema	toimenpiteet
toimii?		
ei toimi?		
tulevaisuudessa tärkeää		
kysymyksiä		

nopea katsaus

mitä työkalulla tehdään

Kehitetään tukiryhmän toimintaa yksilökeskeisen suunnittelun käytänteiden avulla.

kuinka työkalu auttaa

Selventää tukiryhmän tarkoituksen tai päämäärän.

Tiedetään mikä on tärkeää ryhmän jäsenille.

Selkiyttää tiimin sisäisiä rooleja, huomioi kunkin ryhmän jäsenen vahvuudet.

Taltioi tämän tiedon tukiryhmän toimintasuunnitelmaan.

nopea katsaus

mitä työkalulla tehdään

Tapa käyttää yksilökeskeisiä menetelmiä kokousten parantamiseen.

kuinka työkalu auttaa

Antaa työkaluja, joiden avulla selvennetään kokousten tarkoitusta.

Varmistaa, että jokainen tulee kuulluksi ja saa mahdollisuuden vaikuttaa.

Tarjoaa tapoja, joiden avulla tiedon jakaminen, yhteinen pohdinta sekä päätöksenteko helpottuvat.

nopea katsaus

tarkoitus	ihmiset
edistys	prosessi

The Learning Community for Person
Centred Practices

UK office

Helen Sanderson Associates

34 Broomfield Road

Heaton Moor, Stockport

Cheshire, SK4 4ND T. 0161 442 8271

www.helensandersonassociates.co.uk

www.learningcommunity.us

Kehitysvammaisten Palvelusäätiö

Pinninkatu 51

33100 Tampere

www.kvps.fi

